

Вѣстникътъ излиза дваждъ: на 1 и 20 а притурката, — еднѣжъ: на 10 число всѣхъ мѣсець
ДИРЕКТОРКА: ТЕОДОРА Г. НОЕВА.

Съдържание.

За знание. — Мисли въ края на годината. — Човешка душа. — Роза Бончоръ: прочулата артистка. — Майки на прочути лѣжже. — Огънъ етози. — Феминизмътъ. — Мисли върху феминизмътъ. — Корреспонденция. — Обявления.

За знание.

Съ настоящия брой ние свършваме и VI годишнина на вѣстника ни и заедно съ него спираме за неопредѣлено врѣме и издаването на «Ж. СВѢТЪ» и «Домакинята». При толкова пѣти напомнюване и молби къмъ абонатитѣ ни за да не считатъ труда си и ни се издължжтъ, обаче мнозина отъ тѣхъ до днесъ още нито искатъ да знайжтъ за дълга си, слѣдъ като сж получили цѣла год. редовно вѣстники ни и слѣдъ като ни принудиха да исхърчимъ толкова за напечатване, пощенски и пр. и за тѣхъ. Дирекцията за да изпълни обѣщанието си, издаде до края на годината вѣстника си, но като вижда вече, че на праздно полага толкова трудъ, старения и харчи толкова пари, спира за неопредѣле-

но врѣме издаването на вѣстника си слѣдъ 6 год. съществуването му, въ продължение на което разви и даде толкова добро направление на единъ отъ най-важнитѣ въпроси — женскій, и основа цѣла една феминистическа филология, несъществуваща още не само у насъ, но и въ много още по напреднали отъ насъ народи.

Дирекцията моли още веднѣжъ и за послѣденъ вече пѣтъ опия отъ абонатитѣ си, които не сж се издължили още, да побързатъ и внесжтъ дълга си до Г-жа Т. Ноева — Варна, защото пнакъ безсвѣстно ще бжде да получишъ каквото и да е и да не се издължишъ.

Къмъ добритѣ и редовнитѣ си абонати, абонати и сътрудници дирекцията исказва признателността си за подържката прѣзъ шестъ години, като жлага и се надѣва да се види не слѣдъ много пакъ съ тѣхъ чрѣзъ новото и по-доброто издание на вѣстника си.

отъ Дирекцията.

Мисли въ края на годината.

«Колко велики сж дѣлата Ти Господи, всичко съ мъдростъ си сътворилъ»

Не е отдавна, когато ние бѣхме се упростили съ една умирающа година и съ радостъ и надѣжда бѣхме посрѣщнали настоящата исчезающа. Отъ тогава до днесъ сж се изменили цѣли 365 дни; земята ни е направила цѣла обиколка около слънцето, и ето днесъ ние я виждаме пакъ сжща и еднаква, както и минжлата година. Тя продължава неизмѣнно пакъ сжщия си вървежъ и обикаляние въ сжщитѣ опрѣделени периоди, които ги захвърля въ бездънното на вѣчността. Обаче тя не прѣтърпява нѣкакви осѣзателни измѣнения по формата си или по вѣковния и безспиренъ вървежъ; нито отсѣжва или измѣнява нѣкакъ първобитно дадения отъ Оногози закона за сжществуването си. Тя, може би, ще продължава вѣчно да слѣдва този си опрѣделенъ пътъ, всрѣдъ толкова милиони звѣзди, и да е такава, каквато бѣше отъ създаването си. «Колко велики сж дѣлата Ти господи, всичко си сътворилъ съ мъдростъ»!

Умисленъ и пълепъ отъ душевна меланхолия, сѣднѣхъ прѣдъ прозореца на исчезащата 1898 година, за да видѣхъ неговото изгубване въ вѣчността! Прозорецътъ не бѣше ясенъ, и азъ осѣтихъ себе си забравенъ и унесенъ прѣдъ вида на толкова вѣкове, толкова народи, толкова завоеватели, толкова плѣмена, които минаваха край мене! Но въ тази върволица отъ разни народи, племена; въ тѣзи безбройни и вѣковни движения на природата; въ тѣзи многобройни видими изменѣния на природата отъ създаването ѝ, азъ не намѣрихъ, освѣнъ повторение, повторение, неизмѣненне, еднаквостъ въ всичкитѣ години и вѣкове.

Природата, си рѣкохъ, е неизмѣнна и върви все по едни и сжщитѣ правила съ каквито е вървяла отъ създаването си, безъ никакъ да се измѣни. Тогава видѣхъ, че и чловѣкътъ по външната си форма е сжщия, какъвто бѣше отъ създаването си. Видѣхъ, че едниѣ отъ народитѣ, племената се изгубватъ, а други се появяватъ като фениксъ отъ пепелта на изгубенитѣ. Видѣхъ, че не сжществува почти никаква външна отлпчителна черта между днешния еврейъ и ози на Аврамовата епоха; виказва почти разлика между Ева и Парижанката напр. Тогава си припомнихъ Еклисияста и извикахъ: «нѣма нищо ново

подъ слънцето. Родъ прѣхожда, и родъ прихожда: А земята въ вѣкъ стои. И изгрѣва слънцето, и захожда слънцето: и спѣши къмъ мѣстото си отъ дѣто е изгрѣяло».

Но тогава защо е природата, защо е чловѣка? Защо сж толкова напругания на чловѣчеството да върви напредъ, защо е радостта, защо е скжрбта, защо е надѣждата, сръмленията къмъ бжджщността, вѣчността? «Суета на суетитѣ, всичко е суета. Коя полза чловѣку отъ всичкий му трудъ, въ който се труди подъ слънцето»? Извикахъ отчаянъ заедно съ Еклисияста.

Въ дълбочинитѣ на толкова минжли и бжджщи вѣкове тогава азъ съзрѣхъ новъ миръ. Миръ, невещественъ, неограниченъ, безформенъ; миръ, който ту се въздига, ту отпада; миръ, който има разни фазиси и отлпчителни черти въ разнитѣ вѣкове; миръ, прогресирующъ или регресирующъ; миръ, пълненъ съ надѣжда, ентузиязмъ и стрѣмѣющъ се къмъ все по-добро бжджще; миръ, духовенъ, имѣющъ за девизъ: «свѣршенството».

Тогава разбрахъ вече защо е природата, защо е чловѣка, защо той волею не волею, смѣло или страхливо стрѣми се къмъ бжджщето, на което оповава най-възвишената си надѣжда. И така надѣждата, най-главния потигъ на живота, става и най-главния духовенъ законъ.

Евангелието нарѣче тая надѣжда «царство небесно», и чрѣзъ нея спечели цѣлия свѣтъ. Мечтата на дванадесетѣхъ рибари (апостоли) станж мечта и вѣра на чловѣчеството, защото чловѣчеството безъ вѣра не може да живѣе. Чрѣзъ надѣждата за бжджщето Евангелието приплѣни чловѣчеството. И така всичкитѣ християни: бѣдни, богати, стари, млади, мъже, жени, царе, роби и пр. задружно очакваме царството небесно. Прѣдъ насъ толкова хора сж се очаквали, а слѣдъ насъ, толкова ще чакатъ.

Слѣдъ тѣзи размислѣния разбрахъ защо въ края на всѣка година толкова се радваме за неговото изчезване и постѣпване на нова година, безъ даже да искаме да знаемъ, че минжлата година, може би, да сме биле заобиколени отъ толкова мили сжщества, които сме изгубили прѣзъ годината и безъ да искаме да знаемъ, че съ настѣпването на новата година правимъ още една стѣпка къмъ гроба и че възможно е да не можемъ да видимъ края на годината. Тази ни радостъ бива

толкова по голѣма, колкото осѣщаме, че сме дѣйствували по изисканието на духовния ни миръ, което се състои въ *свършенството*. Смъртта тогава не е онова грозно страшилище, а е мирното прѣминаване отъ мракъ къмъ свѣтлина, отъ съмнения къмъ увѣренности, отъ мъки, къмъ блаженство.

Онзи които чувствува бпеннето на сърдцето у другитѣ, той не прѣзира нито дивака, нито бѣдия, нито необразувания. Който не се е наранилъ по сърдцето, той не е живѣлъ. Който не е обикнѣлъ, той не се е наранилъ. Животътъ почва отъ сърдцето и съ него върви. «Бжжцето принадлежи повече на сърдцето, нежели на ума», казва В. Хюго. Сърдцето на егонста не произвежда нищо.

Онзи който въ края на годината не обръща къмъ себе си вътрѣшното око и не си запитва като Питагоровитѣ ученици: «въ какво прѣтстѣпихъ? Какво направихъ? Какво ми е нужно, което не съмъ направилъ?» онзи който не се радва заедно съ дѣцата, женитѣ, младитѣ и пр.; не се смѣе съ бѣдитѣ, не се весели съ нещастнитѣ, той е егонстъ и не може да наслѣди вѣчността.

Тѣзи бѣхъ мислитѣ ми, които ми се внушихъ въ края на годината, прѣдъ шума и движението на подобнитѣ ми. А когато се свързѣхъ, бѣхъ веселъ и радостенъ, защото помислихъ си, че когато единъ день ще ми се затвори за всегда прозореца на годината, сжщата радостъ и стрѣмление за бжжцето ще се продължи отъ подобнитѣ ми.

М.

Човѣшка душа.

Менъ ми драго бѣше, когато прѣлиствахъ страницитѣ на *Цѣль въ естеството* както и на *Наука и въра* — произведения, въ които Г-нъ Цановъ се бѣше наелъ съ благородната задача да разпрѣсва недостовѣритѣ възражения на ония, които обичатъ не тѣй деликатно да отхвърлятъ сжществуванието на Небесния Творецъ; защото, нека се съгласимъ, въпроса е отъ върховна вѣжностъ, тѣй катя косва самитѣ основи на нравственността. А кой не знае, че, ако има днесъ, въ XIX-й вѣкъ, пѣщо, което да липсва най-много на страдающето въ кръвъ, рани и огнь човѣчество, то не е нито Валансиенскитѣ дантели, нито божественний гений, нито глазетовитѣ постелки, а — нравственността, удовлетворението гласа на съвѣстѣта?

Ето вслѣдствие на кое съображение е написана настоящата статия, която има извѣстна свързка съ въпроса за Бога и, слѣдователно, съ въпроса за нравственността.

Гледайте, прѣдъ Васъ се извършва една кървава сцена: единъ адски неприятель изважда орѣжие и пропизва сърдцето на любимото Ви дѣте. Вий, които сте хранили, попили, галили млата си рожба; Вий, които сте бдили, ронили сълзи падъ това непорочно, ангелско сжщество, — Вий мѣгновено се хвърляте срѣщу убийцата за да си отмѣстите. Вий искате, безъ да губите ни минутка, да се съобразите съ Исусовитѣ думи: *Съ каквато мърка мърите, съ такава и ще Ви мръкне*.

Ето душевното проявление, ето чувството отмѣстителностъ; но какво е то? какъвъ е неговия характеръ? Вижда ли се, чува ли се, пила ли се, мерши ли се, вкусва ли се, сѣща ли се? Не, защото то не заема частъ отъ пространството, не е делимо, не се мѣри, не се движи, и пр. Значи това чувство не се подчинява на сжщитѣ неумолни закони, на които се подчинява една ябълка, защото послѣдната заема частъ отъ пространството защото е дѣлима, пуплива, и пр. Отъ гдѣто слѣдва, че чувството отмѣстителностъ е явление абсолютно противоположно на ябълката; то е невѣщественно, духовно. Ето защо и самата причина трѣбва да бѣде невѣщественна, тѣй като явлението трѣбва да отговаря на своята причина. А това е дѣйствително тѣй можемъ да се увѣримъ отъ всевъзможни примѣри: *Колкото е по-силно хвърленъ камѣкъ, толкова по-далеч отива той; лошо воспитание — лошо дѣло: благодарна душа — благодарни дѣлания* и пр, и пр. И тѣй, чувството отмѣстителностъ е невѣщественно, духовно, слѣдователно и неговата причина е невѣщественна духовна. А коя е тази причина? Душата. Прочее, душата е невѣщественна, духовна.

Освѣнъ горѣказаното доказателство за сжществуванието на душата като духовенъ принципъ, като принципъ свършенно различенъ отъ окръжающия ни миръ и слѣдователно, отъ собственото ни тѣло, можемъ да си служимъ и съ факта, че въ душата сжествува единство; защото, другояче, ако при разсѣждението една частъ отъ душата откриеше първата прѣдсѣлка, втората частъ -- втората, тогава заключението не щѣше да истѣе отъ двѣтѣ прѣдсѣлки а щѣхме да имаме исклучително двѣ прѣдсѣлки сжществующи отдѣлно всѣка за себѣ си както прави егонста. Когато пѣкъ тѣлото е сложно; всѣка негова частъ е дѣлима до крайностъ.

— Не, душата не сжествува, — се провикватъ тамъ отъ своитѣ кабинети извѣстни материалисти, — защото не можемъ да узнаемъ нейното сжществувание нито съ окото, нито съ най-освѣршенствуващитѣ орѣдия.

— И амебата, — отговоряме ний, — не вижда човѣка, но тя нѣма право да помисли (ако тя мислеше), че царя на природата не сжествува. Тоже понятието *любовъ* не се вижда, не се наблюдава съ орѣдие, обаче то сжествува.

— Не, душата е слѣдствие на пѣкои вѣщественни съвѣкупления, — отговарятъ други материалисти.

— Душата не е това, — отговоряме ний, — защото въ такъвъ случай нарушаваеме неуборимия принципъ: *Всѣко явление отговаря на своята причина*.

— Какво? Не, душата не съществува, защото кой не знае влиянието на темперамента върху идеите? Кой не знае «какво е влиянието на единъ обѣдъ»¹ върху нашето расположение?

— И по-добрата китара съдѣйствува за произвѣжданieto на по-сладки трополи, обаче това не значи, че тя е авторка на тия звуци, понеже е само сръдство въ дадения случай.

— Свѣсти се, о мисль! — възразяватъ известни материялисти, — не се вече заблуждавай, знай, че всѣко явление на което причинитѣ и слѣдствията сж материялни, е материялно; човѣшката душа има такива причини и слѣдствия: слѣдователно тя е материялна!

— Наистина, само че душата нѣма материялни причини и слѣдствия. Нѣма материялни причини, защото явлението е нематериялно, духовно; нѣма материялни слѣдствия, защото нематериялното, духовното явление поражда и нематериялни слѣдствия.

— Както свѣтлината, — възразяватъ пакъ материялиститѣ, — която е невѣщественно явление, има за причина вѣществото, така и чувството, което е невѣщественно, има за причина вѣществото — мозъка.

— Свѣтлина или тъмнина не съществува вънъ отъ насъ, а само въ душевния ни миръ, както науката приема, че звукъ, шаръ, и пр. не съществува въ окръжаващата ни дѣйствителностъ. За слънцето, за планетата Уранъ, за великий тихий океанъ не съществува нито свѣтлина, нито тъмнина. Значи невѣщественното съществува само въ нашата душа. Това още се подкрѣпя и съ спомѣнития вече принципъ: *Всѣко явление отговаря на своята причина*. Най-послѣ, защо не тѣй основателно прави материялиста изложеното сравнение, когато разницата е поразителна мѣжду свѣтлината и чудесния танцъ на душевнитѣ проявления?

— Ха, ха, ха! Вий не знаете. Г да спиритуалисти, Вий не знаете, че смѣсь отъ магнезий, желѣзо, сѣрна киселина, соденъ фосфоратъ и пр. образува и самия човѣкъ, — отговаря рѣшително Молзшотъ въ своето произвѣдение *Kreislauf des Lebens*, или циркулирането на живота.

— Тази смѣсь, — отговаря Клодъ Бернаръ, — не обяснява съществуването на човѣка, защото материята и живота абсолютно се различаватъ по-мѣжду си: материята е самонедѣятелна, тя е еднообразна въ проявленията си — качества, несъвпадна съ проявленията на живота.

Ето вкратцѣ серпозния споръ върху съществуването на душата като нематерияленъ, духовенъ принципъ. Ето защо азъ намирамъ за излишно да излагамъ безосновнитѣ възражения на много други материялисти, като напримѣръ ония на Хераклита, който твърди, че човѣкъ е пскра отъ божественния огънь;² на Д-ръ Феликса, който пита: «Ако приемемъ, че душата е нѣщо върховно, тогава какъ да си обяснимъ нейното прѣставане да функционира при най-малкото смущение?»³ — или най-послѣ на Д-ръ Лютурно, който

внушава, че животътъ е постоянно сѣдиняване и разлагане на пластическия вѣществъ.* Това правѣ съ единственната цѣль да не затѣмни безъ необходимостъ единъ въпросъ, който и безъ това не е тѣй лесенъ.

Янко Поповъ.

Роза Боньоръ прочутата артистка.

Най-интересната личностъ въ Франция за сега е Роза Боньоръ, която живѣе до землището Бай при селото Моретъ.

Роза Боньоръ прѣмина дѣтвството си посрѣдъ най-растревоженихъ зрѣлица. Малката ѝ сестра се роди когато топоветѣ, гърмѣхъ въ врѣме на Революцията, 1830. Тамамъ прѣдъ вратата на бацината ѝ кжща Царската партия гърмѣше къмъ бастилля. Малката Роза на малко щѣше да стане жъртва на Революцията. Баща ѝ се бѣше покачилъ на вратата, и прѣзъ една дупка наблюдаваше що става вънъ. Когато гръмъ на единъ топъ, вратата толкозъ ужасно се потресе, што тоѣ отхвъркнъ и безъ малко щѣше да смаже малкото момиченце, което бѣше наблизу.

Слѣдъ това настанъхъ тежки години за домѣтъ на живописеца. Роза наслѣди дарбата си да рисува и да живописва отъ баща си.

Майка ѝ умрѣ когато тя бѣше още малко момиче, и ѣж остави много осамотена. Тя почнъ да работи по живописството много рано, и до като баща ѝ се скиташе цѣль день по Парижскитѣ улици да търси ученици, на които да прѣдава уроци по живописството, за да си искара катадневний хлѣбъ, тя си работѣше самичка въ едно малко кюше на чердака. Една вечеръ когато баща ѝ се завърнъ отъ дневната си работа, тоѣ ѣж свари да свършва първата си рисунка съ мазни бои — рисунка отъ естеството: една шепъ черешки. «Бе, това е много хубаво», рече тоѣ, «за туй въ бѣдѣще ти трѣбва вече сериозно да работишъ».

Любовта ѝ за животни, още отъ рано се разви, за туй тя се скиташе по Парижскитѣ краища между полята, чифлицитѣ, да изучава кравитѣ и овцитѣ и козитѣ. Най-послѣ тя си намѣри едно насладително кюше, между дивата гледка, близу до единъ отъ парковетѣ, и отиде да живѣе тамъ подъ наемъ въ кжщцата на една честна стара селянка.

Интересно и насърчително е за всѣка млада и всѣкой младежъ, който се старе за нѣкакъвъ видъ сполука да знайтъ, че дарбитѣ на Роза Боньоръ не ѣж освободихъ отъ постоянни и голѣми старания. День слѣдъ день тя изучаваше бързитѣ движения на животнитѣ, и усърдно наблюдаваше измѣненieto на краскитѣ имъ отъ слънцето. Още отъ рано тя се научи, че всѣка крава или конъ или куче си има своя си особна кжща, както единъ мжжъ, или жена, или дѣте. Тя си образува навикъ, изучава характера на всѣко животно отдѣлно.

Първата картина, която изложи въ Салона въ

1) Oeuvres philosophiques, отъ La Mettrie, стр. 18.

2) Histoire de la philosophie отъ Vallet, стр. 21.

3) Spiritualisme et Matérialisme отъ D-r Félix, стр. 101.

*) La Biologie отъ D-r Letourneau, стр. 38.

1845 прѣдставляваше ззеци. Слѣдъ двѣ години спечали и единъ медалъ.

Когато младото момиче се яви прѣдъ Директора на Изящнитѣ Искуства, който съ много приятни комплименти ѝ пададе медала въ името на царя, тя за голѣмо негово очудване и крайно забавление, отговори: «Благодарѣте много на царя заради мене и още му кажете че имамъ намѣрение, идущий пжтъ да направѣж нѣщо по-добро».

Интересно е да се спомене че прѣди три години прочутии Омаlesi Дукъ, чийто печалната смъртъ въ Парижскій Благодѣтеленъ пазаръ, миналата година, цѣлий свѣтъ, оплака покани Роза Боньоръ на гости въ прочутото си землище, което завѣща на люднетѣ на оная земя, която го бѣше почела въ юношеството му, и заточила въ зрѣлата му възраст. Прочутата живописка на «Конскій Пазаръ» зе съ себе си първото си медалче, на което бѣше отпечатанъ образътъ на Лудвикъ Филиппа, бащата на Омаlesi-Дукъ. Туй много угоди на Дукътъ, който засмѣно ѝ каза: «то ти е докарало голѣмъ касмѣтъ».

Въ приложение на безсѣмнителний ѝ гений, Роза Боньоръ дължи чудесний си успѣхъ на търпеливото си, честно и прилжжно изучаване, на всичката си работа, притурено и при онзи незадоволимъ духъ, който се внушава отъ отговора и на Директора на Изящнитѣ Искуства въ врѣме на дѣвойчеството ѝ: «Имамъ намѣрение и други пжтъ да сторѣж нѣщо по-добрѣ»!

Днесъ-свѣтътъ е по-добъръ заради Роза Боньоръ.
прѣвела «Даринка».

Майки на прочути мъже.

Повечето отъ прѣдсѣдателитѣ на Съединенитѣ Държави сж имали добри майки, къмъ които тѣ сж били всесърдечно прѣдани. Вашингтонъ, едно дванадесетъ годишно момче рѣшило да забѣгне кждѣ морето. Когато колата дошла да му земе сандѣка, майка му се расплакала и казала: «Георге, баща ти е умрѣлъ и азъ не можъ да търпѣж безъ тебе». Той напустива планъ си, и си останѣлъ и само послушността му къмъ майка му направи възможенъ прѣдсѣдателскій постъ. Иванъ Адамсъ, чакъ до денътъ на смъртъта си все слѣдваше да си казва малката молитвичка: «Ето лѣгамъ азъ да спѣж», която майка му го бѣше научила. Линколнъ казва: «Всичко що съмъ на земята, дължъ на посветената си майка».

Майката на Генералъ Грантъ отивала въ една стая на единъ опрѣдѣленъ часъ всѣкой денъ прѣзъ врѣме на войната да се моли за сина си, и той пишеше на родителитѣ си единъжъ въ седмицата, когато му бѣше възможно отъ бойното поле. Гарфилдъ цѣлуналъ набръчканото лице на майка си, въ денътъ на завземаването на прѣдсѣдателскій постъ, и рече: «Мамо, ти ме си докарала до това». Сливляндъ често изказваше признателността си за Християнскитѣ си родители. Прѣдсѣдательтъ Макинлей остави столицата и работитѣ на

Държавата за да може да бди до леглото на умирающата си майка, да приеме послѣдната ѝ благословие и да ѝ цѣлуе за послѣденъ пжтъ.

Има факти свързани съ майката на тоя прѣдсѣдатель, който сж по-важни отъ колкото оння, които сж подъ по-щастливи обстоятелства. Тя бѣше смирена, искрення Християнска майка, която научи дѣцата си на чалата на истинна, честность, храбрость, патриотизмъ и благочестие. Таквизъ домове правѣжтъ единъ народъ великъ. Германската империя е велика, защото Германскитѣ домове сж добри, защото Германскитѣ майки сж трудолюбиви, икономични, честни и добродѣтелки. Велико Британия е велика, защото има образцови домове, защото Английскитѣ майки сж интеллигентни, добродѣтелки и благочестиви. Прѣзъ врѣмето на Царичиний юбилей, нищо нѣмае по-хубаво или по-славно, отъ колкото гледката, когато царицата колѣничеше прѣдъ олтарѣтъ да се прѣчисти, като бѣше дигнала ржцѣтъ си надъ дѣцата и внукитѣ, които едно по-едно идѣха и колѣничеха до неѣж, и тя ги цѣлуваше и плачеше като дѣте надъ тѣхъ. Тя никога се не подигна въ толкозъ високо царско достойнство, както когато колѣничаше, просто като една майка, като плачеше за дѣцата си прѣзъ олтарѣтъ на нейний Богъ. Английскитѣ кораби и съдати и колонии и злато сж случайноститѣ; истинската тайна за величнето на единъ народъ е посвѣтеното Християнско майчинство. Тенесовий гений достига до най-високата си точка, когато възпѣва Християнската женственностъ. Англо—Саксонскитѣ народи ще слѣдватъ да завладѣватъ свѣтътъ до тогазъ, до когато запазятъ чистотата и благочестието на домѣтъ.

Въ тѣзи врѣмена, когато толкозъ много се говорп и пише за правата на жената и за нейнитѣ страдания отъ страната на мъжа; прѣзъ тѣзи врѣмена, когато за жената се отварятъ врати за много занятия и въ по-ученитѣ професии даже и въ търговията и искусствата, добрѣ е да се помни че нѣма звание толкозъ високо, или толкозъ влиятелно, каквото е званieto на една добрѣ възпитана Християнска майка.

прѣвела «Даринка»

Осемъ етюда.

Исторически очеркъ

Слѣдъ нѣколко години отъ свадбата си (1496 г.) кралицата Иоанна, владѣтелката на Кастилия, жена на хабсбургския принцъ, ерцхерцога Филиппа, почувствувала извѣднжжъ мъжа, която всѣкой денъ се усилявала. Докторитѣ рѣшили, че кралицата може да исцѣри само нѣкое подходяще занятие и ѝ прѣдложили да се занимава съ живописството. Не наипрайки щастие въ оженването си, тя съ радость се прѣдала на искусството и достигнала поразителни успѣхи. Честолюбивия Филиппъ намислил да се възползува отъ туй обстоятелство за измисления му чудовищенъ планъ.

Кралицата Иоанна, дъщерята на Фердинанда и Изабелла, се ползувала съ титула: «величество», а мъжъ

и трѣбвало да се задовалива съ титула: «височество» и освѣнъ това, не е можалъ официално да приема никакво участие въ дѣлата на управлението на страната, да достигне неограничена властъ въ страната била заветната му мечта.

Веднѣжъ Филиппъ разгледалъ албума на кралицата, въ който имало нѣколко ескизи, направени отъ собственната ѝ рѣка. Вниманието на краля се съсредоточило въ мъжската фигура, изобразена ту като войникъ, ту като странникъ, ту като придворенъ. Това крайно го зачудило: той тутакси рѣшилъ, че заинтересуващото лице непременно трѣбва да има значение за кралицата и въ слѣдствие на това, заповѣдалъ да потърсѣтъ по конието оригиналъ. Подиръ нѣколко врѣме се указало, че на рисунката билъ изобразенъ рицарьтъ донъ Ханме d'Авила, който билъ извѣстенъ съ прѣкраснитѣ си душевни качества и голѣмото си политическо влияние и който, освѣнъ това, обладалъ грамадно състояние. Тоя човекъ билъ прѣдводителъ на партията, която енергически е защищавала законнитѣ право на Иоанна противъ посегателствата на Филиппа. Благодарната кралица подарила храбрия поданикъ съ приятелството си. Слѣдъ зрѣло размислюване, кралятъ рѣшилъ съ единъ ударъ да се избави отъ ненавистния си врагъ и скучната си жена.

Въ това врѣме живѣялъ въ Кастилия извѣстния живописецъ Луй де Лусеро (*Louis de Lucero*), който си спечелилъ слава съ туй, че въ нѣколко минути нахвърлявалъ на пергаментъ цѣли картини. За туй забѣлжително искусство, къмъ името му присъединили епитета *Farresto* (върши скоро), който и запазилъ за винаги.

Слѣдъ нѣколко дни Филиппъ поканилъ живописеца у дома си.

— Художникъ, — обърналъ се той къмъ него: прѣдстои ти да направишъ въ едно кратко врѣме нѣколко наброски отъ живо лице, което ще бѣде прѣдоставено на твое распорѣждане. Давамъ ти два часа врѣме, щото въ точностъ да прѣдадешъ и най малкитѣ измѣненія на туй лице. То, въ течение на назначеното врѣме, нѣколко пѣти ще си промѣни изражението. Кажи ми, колко отдѣлни наброски можешъ да ми направишъ въ тия два часа?

— Колкото е угодно на ваше величество, — отговорилъ художникътъ.

— Не ме ласкай. Първо, азъ не съмъ «величество» и второ, никой не може да заповѣдва на художника. Ако ти си въ състояние, въ течението на тия два часа, да ми направишъ десетъ наброски, то за всѣка една отъ тѣхъ ще получишъ по хилядо реала.

— Ако вие ми общаете по двѣ хиляди реала за всѣко едно изображение, то въ назначеното врѣме азъ ще ги направя петнадесетъ.

— Добрѣ, азъ съмъ съгласенъ. Обаче не ще ли те смути това, че изражението на лицето, което ти трѣбва да изобразишъ, нѣколко пѣти до такава степенъ ще се пзмѣни, щото чъртитѣ му ще бѣдѣтъ съвършено неузнаваеми?

— О, никакъ, на ли въ това се заключава най висшето наслаждение на художника?

— Отлично. Сега иди въ залата «Агвазилъ», отъ тамъ ще те прѣнесѣтъ къдѣто трѣбва и ще те снабдѣтъ съ необходимитѣ принадлежности за рисуване.

Слѣдъ единъ часъ врѣчили на художника общаното, турили го въ закрити носилки и го понесли прѣздълъгъ редъ коридори. Най-послѣ носилкитѣ спрѣли, той излѣзълъ и го въвели въ залата. Прѣди всичко Фанресто изгледалъ мѣстото, въ което го занесла съдбата му. Прѣдъ него се намирала широка, ниска стая съ сводове, обкована съ червено сукно. Въ колоннитѣ и стѣнитѣ били заковани яки желѣзни халки и въ тѣхъ прокарани вериги и вѣже, на които още личели слѣдитѣ отъ запечелата кръвъ. Въ кюшетата се търкаляли въ безпорядкъ гвоздеи, винтове и желѣзни клѣщи. Единственната висяща лампа, напълнена съ масло, освѣщавала туй мрачно помѣщение.

Тукъ сѣмъ мѣчали хората.

Въ дълбочината на зловѣщата стая се намирала голѣма, покрита съ черна покривка маса; при нея сѣдели петима человекъ, въ дълги черни мантии. Това сѣ били съднитѣ. Близко до стѣната се помѣщавала малка масичка и художника забѣлѣзалъ около нея двама мъже, едина въ маска, а другия съ открито лице; послѣдния билъ съдебския писаръ. Маскираната фигура съ знакъ поканила художника и му сторила мѣсто около себе си.

Гробно мълчание царувало въ стаята. По дадения отъ съднитѣ знакъ, излѣзли на сръдата на залата двама служители, снесли отъ подътъ черното сукно и прѣдъ художника се прѣдставила човѣческа глава, която той трѣбвало да изобрази. Прѣкрасното, умното лице, съ свергающии очи, смѣлъ погледъ, било тъй привлекателно, кате че ли само се молило да бѣде на платното на такъвъ великъ художникъ, като Мигель-Анжело.

Въ Испания, въ страната, която въ края на сръднитѣ вѣкове се е славила съ жестокостта на своитѣ прави, надмивала въ изнамѣрванието на всевъзможни мъжки даже и безчеловѣчния Истокъ; направено било ново откритие, при помощта на което мъчителитѣ унавали отъ подсъдимитѣ и най-скрититѣ тайни. Това сръдство се наричало «*Calderia*». Устроено било то по слѣдующия начинъ: наливали приблизително четире хектолитра масло въ цилиндрически стоманенъ ссѣдъ, въ който пуцали человекъ, съ такава смѣтка, че надъ ссѣдътъ да остане само една глава. За тая цѣль специално сѣмъ устройвали, въ стаята за мъжитѣ, отверстие въ подътъ; изъ него се и появявала главата на мъченика, а всичкото му туловище се намирало подъ подътъ. Най-сетнѣ, подъ цилиндра запалвали огънь който ту увеличавали, ту умалявали, спорѣдъ показанията на страдалеца. Работата се свършвала или съ пълно признание, или съ смъртта на обвиняемия.

Всичко било готово за първия сеансъ. Единственната лампа прѣкрасно освѣтявала находящата се посръдъ стаята глава. Художникътъ билъ въ въсторгъ; той не е можалъ да желае нищо по-хубаво.

Гордо глѣдала главата на засѣдающитѣ въ залата; събранитѣ вѣжди показвали на непрѣклонната воля.

Първа картина, пръвъ стюдъ. . . .

Прѣдсѣдательтъ се обърналъ къмъ подседимия съ въпросътъ :

— Донъ Хаиме d'Авило, отговори на сѣднитѣ си: кога си се виждалъ ти съ кралицата Иоанна и кога си говорилъ съ ней за пръвъ и кога за последенъ пътъ?

Главата отговорила :

— Азъ вече почти шесть мѣсеца не съмъ виждалъ кралицата и не съмъ говорилъ съ ней!

— Донъ Хаиме d'Авило, ти си другаръ и прѣдводителъ на заговорницитѣ, ти си увѣкжалъ кралицата съ своитѣ безчестни планове, които всички сж клонили къмъ това, да отстранжтъ благородния ѝ съпругъ!

При тия думи червенина покри лицето на главата и очитѣ хвърлили искри къмъ страната на сѣднитѣ. Художникътъ изобразилъ и туй изражение на лицето, нъ съсѣдтъ му забѣлжалъ.

— Почакай, ще видишъ още по-хубаво.

Прѣдсѣдательтъ направилъ знакъ на служителитѣ, по който тѣ на часътъ се отдалечили. Слѣдъ нѣколко секунди чертитѣ на лицето на главата се измѣнили.

Подъ нещастната жертва запалили огънь.

— Сега поглѣдни на главата, Фапресто! казала маската.

Очитѣ на главата заискрили, като у привидение, жилитѣ на челото се издули, мускулитѣ сгърчено потрепервали. Красивото мъжско лице било съвършено обезобразено.

Това било третата картина, третий стюдъ.

— Ще отговаряшъ ли на въпроситѣ ни, донъ Хаиме d'Авило? — запиталъ повторно прѣдсѣдательтъ.

Нъ главата дѣрско възразила :

— Да бже проклетъ тоя языкъ, който ще ви отговори!

Съ тия думи устнитѣ ѝ се свили, нито единъ страдалчески стонъ не излѣзълъ изъ гърдитѣ, испъкналиятъ очи се спрѣли въ една точка.

Четвъртий етюдъ. . . .

Мѣжду туй огънятъ подъ цилиндра ставалъ все по-силенъ и по-силенъ. Двѣ едри капки подъ излѣзли на челото на главата; жестока борба произлизала мѣжду физическитѣ страдания на мъченика и неговата воля. Най-послѣ, той буквално заревалъ отъ болки, вѣждитѣ му се сбрали и страшно обезобразеното лице не било въ състояние да крие по-вече страданията. Страшния ревъ се повтори.

— Сега, сега. Фапресто, поглѣдни на него!

Цѣлото лице изгубило прѣжния си образъ. Душата не издържала борбата съ тѣлото; очитѣ безпокойно се въртели на всички страни, на устата се показала жълта пѣна и задавений гласъ произнесълъ страшно проклетие.

Петий стюдъ. . . .

Огънятъ подъ злощастната жертва се разгорѣвалъ все по-силно.

— Ще отговаряшъ ли, донъ Хаиме d'Авило?

Нъ главата мълчи, тя прѣстава да вика и почва да се усмихва; страшни прѣдсмъртни мъки ѝ заста-

вятъ даже високо да се смѣе. Тоя нечеловѣчески смѣхъ би заставилъ да потрѣпере и камѣктъ.

Бързо нахвърляюва художникътъ рисунката; това било шестий етюдъ.

Изведиждъ единъ отъ сѣднитѣ подава знакъ — да се умали огънятъ; той се боп, че d'Авило ще свърши по-напрѣдъ, отъ колкото туй е желателно на мъчителитѣ му.

Малко по-малко почезва страдалческото изражение на лицето, мускулитѣ сж по-малко напѣгнати.

Изново се чува гласътъ на прѣдсѣдателя.

— Ще отговаряшъ ли ти, донъ Хаиме d'Авило?

Тихо се подига главата, очитѣ до толкова се расширяватъ, щото струва ти се, като че искатъ да искочатъ изъ орбититѣ, мъртво блѣдното лице се протѣга.

— Защо се бавишъ, Фапресто? Този е най-интересний моментъ! Поглѣдни!

Напоследѣкъ главата на мъченика почва съ тихъ гласъ да говори:

— Филиппъ! Азъ ще ти отговорѣ на Страшния ссждъ!

Извѣдиждъ очитѣ захождатъ, устата се отваря, главата се навежда и буквално се опира на подѣтъ.

— Изгасете огънятъ! — вика сѣдната на служителитѣ.

— Нима това не е интересенъ моделъ? — пита художникътъ маската. — Продължавай да рисуашъ, той е падналъ само въ несвясъ; слѣдъ нѣколко врѣме ще го приведжтъ въ чувство и тогава ти можешъ да продължавашъ работата си.

Нъ тѣ се излѣгали: нещастника билъ не въ несвясъ а мъртавъ.

По нататѣшнитѣ етюди се прѣкратили.

— Дяволъ да го вземе! — извикалъ безсърдечния Фапресто.

Той умрѣ при осмата наброска и по такъвъ начинъ ме лиши най-малко отъ десетъ хиляди реала!

— Не се безпокой: ти ще получишъ напълно всичко, рисункитѣ отлично ти се удадохж, — го успокояваше съсѣдтъ му. — Иди си сега у домътъ и хубавичко ги свърши.

Въ четири часѣтъ прѣзъ денътъ биле готови всичкитѣ осемъ етюда: тѣ съвършено поразително прѣдавали чѣртитѣ на измѣчения челоуѣкъ.

Филиппъ на часѣтъ ги подарилъ на съпругата си.

Скоро подиръ това се распространилъ слухъ изъ Мадридъ, че кралицата Иоанна подлудила.

Филиппъ си постигналъ цѣлята: той събралъ всички грандове отъ Кастилия и имъ съобщилъ за постигнатото го нещастие. Съвѣтътъ рѣшилъ да възложи на него кралската корона и отъ тогава той се ползувалъ съ титула: «величество».

Обаче той твърдѣ малко се ползувалъ отъ властѣта. Той умрѣлъ внезапно въ 1506 год. отъ грѣска. А пѣкъ нещастната Кралица Иоанна още дълги години влачила жалкото си сжшествуване.

гр. Бѣла 2, XII 98 г.

Прѣвела отъ Русски:
Зарина.

Феминизмътъ.

Деветнадесетий вѣкъ е особено вѣкътъ на възстапната; той ще завземе лично мѣсто въ всеобщата история, която е тая на мъжътъ. Нъ този вѣкъ ще бжде единичкъ по своята важностъ и значение въ историята на женитъ: той е вѣкътъ на женското възстание, вѣкътъ на женския въпросъ, вѣкътъ на феминизма.

По-големата частъ отъ мъжътъ — за да не кажемъ почти всички — не вѣрватъ и не могатъ да приематъ съществуването на такъвъ въпросъ, нито пъкъ и прѣдполагатъ, че е възможно осъществяването и на най-нищожната цѣль, гонима отъ феминизма. Такава то иматъ, може би, до пѣйдѣ си и право. Кой помежду насъ, прѣди нѣколко вѣка, би повѣрвалъ, а не би счелъ за басня увѣрението и на най-достовѣрния и най-компетентния ученъ въ изобретението на толкова чудесни машини и други работи, каквито сж изобретени вече, а и има още да се изобретятъ, и при изгледа на които човѣкъ остава просто захласилъ и зачуденъ? Разбира се никой. Всѣки би се задоволилъ да изслуша подобнитѣ разкази съ нѣкаква благосклонностъ, каквато показватъ обикновено майкитѣ къмъ дѣцата си, когато тѣ имъ разказватъ, какво сж сънували прѣзъ нощта; или, пъкъ, всѣки би се усмихналъ съ подигравка или съжаление сжщо тѣй, както не може се задържи нѣкой да го направи при слушание нѣкои самозванни учени, хваляющи се съ изобретението на вѣчния автомобилъ или какво да е друго чудо. Нъ днесъ, когато вече всички тия басни и разкази, тия сънища, тѣй да кажемъ, сж станали дѣйствителностъ, «сж получили плътъ и кости», днесъ хората не само вѣрватъ въ туй, що виждатъ, нъ тѣ сж наклонни още да се надѣватъ и очакватъ и на най-невѣроятнитѣ и на най-чудовищнитѣ работи; всички вече днесъ казватъ относително тия работи: «Кой знае . . . всичко е възможно»! Така и съ феминизма: разказватъ се въ негова смѣтка толкова неимовѣрни разкази, такива басни, толкова необикновени по-скоро, споредъ насъ, необичайни и несъгласни съ днешнитѣ възгледи за общественото положение на половетѣ работи, щото всѣки мисли, че е въ правото си да извика: «Невъзможно»! Ние прѣдпочитаме да казваме, както за по-горния случай: «Кой знае . . . всичко е възможно»!

Каквото и да е, въ тая си кратка статия ние ще се позанимаемъ съ тоя въпросъ, безъ да имаме намѣренето да бждемъ защитници на феминизма или на една коя-да-е негова известна теория или програма, нито пъкъ имаме претенцията да прѣдложимъ, или же и да прѣдвидимъ само разрѣшението на единъ толкова важенъ, колкото и великъ социаленъ въпросъ, какъвто е тоя на феминизма. Ние тукъ, колкото ни позволяватъ силитѣ, ще се помъчимъ да възпроизведемъ само, като оставимъ свободно заключението на всѣкого върху третирания въпросъ, причинитѣ на феминизма, неговитѣ аргументи, неговото положение днесъ въ разнитѣ страни, неговитѣ различни теории и програми — всичко това, разбира се, въ най-кратката имъ форма, а въ края ще се опитаемъ да си искаемъ скромното

мнѣние върху феминизма по-насъ, какъ сир. трѣбва да се гледа на него въ България, съгласно нашата програма и нашитѣ доводи по-него подиръ достатъчното изучаване въпроса. При това ще помолимъ читателитѣ да ни бждатъ снисходителни като иматъ прѣдъ видъ отъ една страна ширината и безграничността на въпроса, а отъ друга голѣмото и неисчерпаемо разпогласе въ мнѣнията върху тия нѣколко негови точки, които по-горѣ опрѣдихме, да разгледаме.

* * *

Феминизмътъ или, както го нарекохме въ началото, женското въстание има за причини и аргументи туй, което се счита за такова въ всѣко въстание. И тукъ сир. има една страна владѣюща, угнетяюща — мъжътъ и друга владѣвана, угнетявана — женитѣ. — Мъжътъ отдавна вече по *неизвестни причини*, казватъ феминиститѣ — казваме феминисти, а не феминистки, защото не малко число мъже, и мъже лични въ науката, взели присърдце каузата на женитѣ — сж станали самитѣ господаритѣ, распоредителитѣ, уредителитѣ на обществото, като съсърдоточили въ рѣцѣтъ си не сама законодателната, нъ и изпълнителната властъ; нъ за жалостъ, тѣ злоупотрѣбили съ туй произволно придобито право: тѣ уредили обществото, постановили законитѣ въ своя полза, като сж винаги игнорирали жената, която сж счели за сжщество много по-долно отъ себе си, неможѣще да живѣе освѣнъ подъ тѣхно опекунство и служаще по-скоро за тѣхно развлечение и удоволствие. — «Да, отговарятъ обвиняванитѣ, нъ правата влекатъ подиръ себе си и длѣжноститѣ; така наша длѣжностъ е да закрѣпимъ и поддържаме жената.» — «Много добръ, възражаватъ първитѣ; нъ кои жени мислите да закрѣпятъ? Дали ония хубави момѣ, които нѣматъ зестра? Да ли ония юнашки момѣ, които, натѣгнати подъ игото на отговорности, забравили сж вече отдавна всичкитѣ си сънища, всичкитѣ си претенции и които вне подигравате, защото сж грозни или злѣ-облѣчени? Дали ония вдовици на бившитѣ ви приятели, на които толкова леко обръщате сега гърба, когато другъ пътъ, въ днитѣ на благоденствието имъ, били приети на масата имъ, а неспята на мъжътъ имъ е била широко отворена за удовлетворение нуждитѣ ви? Разбира се, не! — «Жената да си гледа дома, мъжа и дѣцата», казватъ други. — Хубаво! ние не искаме нищо по-добро отъ това. Нъ дайте ни домъ! Не, домътъ е за имѣющитѣ зестра а твърдѣ наредъко за нѣкои бѣднякѣни, нъ хубавици. Ами вдовицитѣ съ нѣколко дѣца, момитѣ съ семейство на главата си? . . . Освѣнъ това, туй наше прѣдзначение на майки и домакини, което, споредъ насъ, налага ни само длѣжности, дава ни, споредъ насъ, и права. Да си гледаме дѣцата: майки сме. Добръ! Нъ майчинството ни дава правото на контролъ върху туй общество, въ което ще живѣятъ дѣцата ни; това ни дава правото да изискваме, щото майчинството да се счита за първата общественна функция, та, за да си гледаме и възпитваме дѣцата, да ни се осигурѣтъ всичкитѣ произведения на Работата и Цивилизацията. Да си гледаме дома като домакини. Отлично! Нъ, за да бжде жената, другарката! на мъжа,

источникътъ на живота, добра домакиня, какъвъ ли трѣбва да бѣде тоя домъ, туй огнище, гдѣто цѣвти семейството? Разбира се, че той трѣбва да бѣде достоенъ за цѣлѣта на домакинството, майчинството, а жената трѣбва да е въ него независима, горда и просвѣтена; даващата живота на човѣшкото сѣщество трѣбва да носи въ себе си зародишитѣ на всичкитѣ прѣимущества, всичкитѣ науки, всичкитѣ идеи на прогреса, всичкото изискуемото се величие, за да управлява надлѣжно възражданата въ всѣко дѣте цивилизация и да ѣх развива въ него съ всичката си сила на тѣлото и съ всичката правилностъ на разума». — «На жената не трѣбва много учение!» викатъ много мъже. — «Ами какъвъ искате тогава напрѣдъкъ, какво усъвършенствование на човѣка? Нѣли вие сами казвате, че гражданитѣ, гражданката се образува надъ колѣнитѣ на майката? нѣли вие сами прѣдначавате майката като първата възпитателка на човѣка, като първата основа-телка на краежгълния камѣкъ на общественото здание? А какъ искате да направи това едно сѣщество, осъждено на невѣжество и на всичкитѣ негови послѣдствия: суевѣрия, игнориране на великото прѣдначаване на човѣка и на многобройни други, едно отъ друго по-вредителни, недостатъци и пороци? Нѣли явно противоричате себе си? — «Свободата е вредителна за жената», казватъ нѣкои други. — «Напротивъ, отговаря страната, която тукъ отъ обвинителка става на обвиняема, голѣмото именно ограничение разваля жената. Случило ли ви се нѣкога да видите нѣкое теле, което е било задържано, какъ е лудо, кога го пуснатъ отъ затвора му тича тукъ, тича тамъ и ако не слѣдите стѣпка по-стѣпка отподирѣ му, може да ви избѣгне за вѣнаги? Така и жената: свободната прави умѣрено, съзнателно и съвѣстно употребленіе на туй си право; несвободната повечето пѣти злоупотрѣблява съ нѣколкото си крадишкомъ свободни моменти. Па и естествено е, щото човѣкъ да желае и да създава сѣнища върху нѣщото; което не притѣжава; а напротивъ и да не мисли даже за туй сѣщото нѣщо, когато го има на расположението си, ето защо справедливо и Фенелонъ е билъ противъ всѣкакви манастири и пансиони, ограничующи съвсѣмъ свободата на жената. И въ тоя случай всичко зависи отъ възпитанието на жената и отъ обноскитѣ на мъжа: нека той, чрѣзъ до-вѣрнето си почетѣта си въ жената, постави ѣх толкова на високо, щото тя да не смѣе да се унижи».

И прочее, и прочее. Така продължаватъ дебатитѣ до бескрай и върху най-малкитѣ подробности на женския въпросъ. А всичката вина на туй положение на работитѣ днесъ защитницитѣ на феминизма стоварватъ върху мъжа. Отворѣте кодекситѣ, казватъ тѣ; законитѣ не третиратъ за жената, освѣнъ като за нѣкое сѣщество, което не е въ съзнание за себе си, като сѣщество, немогаше да живѣе самостоятелно, а имѣюще непрѣменно нужда отъ попечителъ, настойникъ и ръководителъ. Нѣли всичкитѣ медиконатуралисти и физиолози отъ старо врѣме и до днесъ, до Брока и Даркшевича, разискватъ по единъ срѣдновѣковенъ начинъ равенство въ умствено отношение на жената съ мъ-

жа и се мъчатъ да ѣх докажатъ и така за по-долна отъ мъжа? Разгърнитѣ всичкитѣ литератури и допитайте се до най-личнитѣ имъ генини, отъ Еврипида и до Ипсена, като минете прѣзъ Шекспира и Гете съ Шилера, Валтеръ Скота и Виктора Хюго, Данте и Калдерони и толкова други: ни единъ не познава жената, както трѣбва, ни единъ не си е задавалъ труда да ѣх изучи и познае изъ дълбоко или поне както естественицитѣ познаватъ днесъ всичкитѣ прѣдставители на животното царство, освѣнъ жената; отъ това и тѣхнитѣ толкова повърхностни, колкото и противоречущи за нѣѣх мнѣния. Всички се задоволяватъ да считатъ жената за гатанка и тайна, а не искатъ и да знаѣтъ, че тогава само ще се почне истинското щастие, когато прѣстане вече жената да е гатанка и тайна за мъжа. Освѣнъ това, случва се и друго нѣщо: жената почи-ла вече да слуша и разбира гласъ, който, споредъ Легове говори винаги въ нѣѣх; тя оцѣнила вече надлѣжно Сократовото «Познай себе си», та взела да изуча себе си и положението си; тя познала неправдата на Периклево и на староврѣмешното въобще мнѣние за жената, споредъ което оная жена била най-добра за която и дума не ставало помежду мъжетѣ — нѣщо което въ днешнѣо врѣме се равнява съ диплома на нищожество; тя дошла до убѣждение, че е равна съ мъжа по-сърдцето, чувството, мисълта и разума, та че затуй трѣбва да се счита за еднаква съ него половинна въ семейството и въ обществото.

Отъ горнитѣ, прочее, теории на феминизма слѣд-ва, че той гони осъществяването на слѣдующето: *нѣли независимостъ и свобода на жената, равенство съ мъжа, еднакво съ него образование, и възпитание еднакви длѣжности и права въ всѣко отношение*. Това сѣ тѣ голѣмитѣ черти и главнитѣ точки отъ феминистическата програма. Обаче, много е въжно да се забѣлѣжи тукъ едно нѣщо. Не всичкитѣ водители и не всичкитѣ защитници на женското движение разбиратъ така феминизма. Тия на Новия Свѣтъ и въ тоя случай се отличаватъ по своята буйностъ, еднаква съ оригиналността и практичността си: тѣ разбиратъ феминизма въ най-абсолютната му форма. Въ Америка не е вече рѣдностъ да видите жени адвокати, вѣстиняри, свещеници, па и такива, които, ако се не лѣжемъ, положили сѣ вече кандидатурата си въ изборитѣ за Прѣдсѣдателъ на република! феминистикитѣ въ повечето страни на Европа сѣ по-умѣрени отъ горѣпоменатитѣ, и то, може би, защото не сѣ въ сѣщитѣ условия и обстоятелства съ американцитѣ: тѣ се ограничаватъ да искатъ за жената нѣкои права само, доказани, за неизбѣжно нужни ней, а особено нейното образование по наравно съ мъжа. Такъвъ е феминизмътъ въ Франция, Швейцария, Англия, Германия, Русия, Италия, а стреми се, може би, да е такъвъ и въ Испания и Португалия заедно съ Швеция и Норвегия. Въ покрай тия видове феминизма има и трети видъ такъвъ, който ние ще наречемъ домакински феминизмъ. Такъвъ е феминизмътъ въ България, Ромѣния, Гърция, Сърбия и прочее, въобще по-разнитѣ страни на Балканския Полуостровъ — видите ли, и Балканский Полуостровъ,

безъ исклучение и на Турцитѣ даже, има си феминизма! — и е, споредъ насъ, за сега поне, най-логичний феминизмъ. Той има за основа на теоритѣ си прѣд-назначението на жената отъ Бога и природата: домакинството и майчинството. Той изисква да се направи отъ жената една съзнателна домакиня и една просвѣтена майка. Майката е първата възпитателка на бъдещия човѣкъ; домаътъ е първото общество, въ което се той дрсира и образува; затова той изисква най-рационалното възпитание и образование на жената, както и най-естественото осигурение на нейното положение. При това той не забравя и ония жени, които, по една или друга причина, не могатъ или не желаятъ да встъпятъ въ изпълнение на майчини или домакински длъжности; нито пъкъ и вдовицитѣ и женитѣ въобще, на които съдбата е прѣдписала да бждатъ глави на семейство, единичкитѣ негови подпорки. Прѣдъ видъ на таквато случан, феминизмътъ по насъ мисли, че е въ правото си да изиска такова образование на жената; щото да ѝ приготви за всичкитѣ неприятни изненади на съдбата. На тоя феминизмъ ние сме отдавна послѣдователки, а отъ шестъ години насамъ защитници и провъзгласителки изъ колонитѣ на списанието си. Затова ние считаме необходимо сега, когато спираме вѣстника си, да поговоримъ, каквото знаемъ за него, като загатнемъ нѣщо и за собствената си по тоя въпросъ програма за унищожение нѣкои прѣдрасъждѣци и прѣдрасположения противъ насъ. . .

Въ тая си кратка статия ние прѣмълчахмъ много въпроси, които не сж, освѣнъ едно слѣдствие отъ главнитѣ точки на развитѣ феминистически програми и иматъ, споредъ насъ второстепенна важностъ за въпроса. Особенно пъкъ, като се взема прѣдъ видъ, че тия въпроси, като срѣдствата за възпитанието на дѣцата, ролята на любовта и пр., интересуватъ повече абсолютния феминизмъ и сж, споредъ неговитѣ послѣдователи и защитници отъ такъвъ видъ, щото зависѣтъ напълно и искающително отъ уреждането на главнитѣ и капиталнитѣ, споредъ тѣхъ, въпроси, — ние не само считаме за излишно да се забавимъ върху тѣхъ тукъ, нъ и мислимъ, че не могатъ да влѣзатъ въ кадритѣ на една статия като настоящата.

Туй е то феминизмътъ. Въ заключение, ние ще се осмѣлимъ да искажемъ едно мнѣние: нека мъжетѣ бждатъ спсходителни къмъ туй женско движение; нека тѣ пожелаѣтъ да изучатъ работата, защото тя интересува еднакво тѣхъ и женитѣ; нека тѣ великодушно протѣгнатъ помощна ръка къмъ жената, защото безинтересността, хладнокръвнето, прѣзрѣнието имъ къмъ него може да поведе жената, къмъ отчаяние, а слѣдователно, къмъ заблуждение и пропасть, за голѣма вреда и на двѣтѣ страни; нека тѣ побързатъ да влѣзатъ въ споразумѣние съ женитѣ за съгласно дѣйствование, за да не би се каѣтъ отпослѣ, когато ще бжде, може би, много късно.

Сега, подиръ всичко това, ще може ли феминизмътъ да дойде до нѣкой благоприятенъ резултатъ съ толкова широката си програма? Ние не сме песимис-

ти, нъ, и безъ да рискуваме да се покажемъ много-оптимисти, отговаряме на тоя въпросъ и свършваме тая си статия, съ туй, съ което сме ѝ захванѣли: «Кой знае . . . всичко е възможно!»

Мисли върху феминизма.

Какво е човѣшкото сжщество? Разумътъ. Каква е първата функция на разума? — Осигурението живота, сжществование на човѣшкото сжщество (Léonie Rouzade).

Бракътъ, туй единичко осигурително за жената, срѣдство не гарантира всичкитѣ жени или пъкъ прѣзъ цѣлия имъ животъ.

Значи, жената, като вдовица или като мома, глва на семейство, трѣбва да работи, за да си осигури не само своето сжществование, нъ и онуй на своитѣ.

Борба прочее, за живота.

Ето, мислимъ, началото на феминизма (Jeanne Leroy).

Човѣкътъ съставлява една единица, състояща се отъ двѣ равни части, отъ мъжа и отъ жената.

Нъ въ модерната цивилизация жената не може вече да бжде нищо, когато мъжътъ иска да бжде всичко (Jeanne Chauvin).

Мъжътъ е свѣтлината, законътъ, обществото, единичия, надаренъ отъ Бога елементъ за неговия на-прѣдѣкъ.

Жената е мракътъ; машината за произвеждане дѣца; робътъ на мъжа, понеже той и доставя срѣдствата за сжществование; куклата за негово развлечение и удоволствие.

Значи, мъжътъ има всичкитѣ възможни права съ нищожни длъжности, а жената — всичкитѣ възможни длъжности безъ никакви права.

Нъ длъжности и права сж нераздѣлни.

Това сж главнитѣ причини на феминизма

Жената е равна съ мъжа (Jeanne Chauvin).

Чувствителната и нѣжна, прѣданната и велика душа на жената трѣбва да бжде примѣсена въ живота на народитѣ; тя трѣбва да оживотворява семейството, да циркулира изъ обществото, да прониква въ всекакви публични свѣти като хармоничната дуга на мира и съгласието на всеобщата спогодба и солидарност (Jeanne Chauvin).

Въ жената, има винаги единъ гласъ, който ѝ говори. Оставете ѝ да изслуша тоя гласъ. И оставете ѝ прѣди всичко свободна въ отбирането и оцѣняването тоя гласъ, който ѝ кара да познае себе си. (Legonvé — Marie Béquet de Vienne).

Колкото по-добъръ жената познава себе си, толкова повече тя е свободна. А колкото по-свободна е тя, толкова по-малко е разсѣяна въ наклонноститѣ, си; толкова по-вече тя разбира, че щастieto е нѣщо деликатно и просто, че то е съкровище, което се придоби-

ва далечъ отъ шума на амбициитѣ, въ мира на нѣкой силепъ и спокоенъ съюзъ (Jules Bois).

Права съответственни съ длѣжноститѣ.

Ето аргументитѣ и теорията на феминизма.

Старата, модна жена, куклата или, друго-яче казано, свѣтскій кумиръ е една съсипителна за социалната машина ржда.

Трѣбва да се унищожи веднажъ за винаги тая ржда чрѣзъ бждщето възпитание.

Новата жена ще бжде най-добрий създателъ на новия свѣтъ (Léopold Lacour. — Jules Bois).

Свършенството на социалното положение изисква, щото да има еднакво и равноправно съединение на бащата и майката, еднаква зависимость въ любовта на мъжа и жената, еднакво задлъжение и независимость въ правата и длѣжноститѣ на съпрузитѣ за най-добрата отхрана и възпитание на бждщитѣ поколѣния (M-me Georges Renard).

Днешний день приготвява утрѣшния; срѣдството му да дѣйствува е възпитанието (M-me Renard).

Утрѣ ще се породи единъ по-интелигентенъ идеалъ на хубостта, гдѣто ще обикне нѣкой страстно чертитѣ на мисълта, гнѣнитѣ на мозъчното усилие (Leopold Lacour).

Тагъва е програмата на феминизма.

Великодушнето е било винаги едно отъ главнитѣ добродѣтели на владѣтелитѣ.

Това именно се изисква отъ мъжа въ прѣдстоящия случай.

Тамъ е разрѣшението на въпроса.

Г-ца Е. М-ва.

Корреспонденция.

Св. Н. Ц. *Клисура* „Живи Моци“ Получени; да Ви ги повърнимъ ли? — И. А. Ст. *Загора* Испратения разказъ е напечатанъ. — Е. Р. Т. *Самочинъ*. Получихме писмо и стетия; благодаримъ. — К. Телевъ, *Делиръ Тааз* (Турция), слѣдъ новата година ще Ви пишемъ. — Ев. Сжпарева *Търново*, получихме 3. 50 л. за 98 г. — В. Герчевъ *Златице*, защо не четѣте отговора ни въ корреспондента на 10-й бр. Домакия? Съобщѣте кои броеве не сте получили. — Ев. Христова *Ихтиманъ*, кждѣ и съ какъвъ адресъ получавате по напредъ вѣстникъ? Получихме 7 лева.

Съдържание на VI-та година на „Ж. Свѣтъ“

Мисли и за бѣднитѣ	стр. 4
Страстьта	стр. 5
Литературно-музикална вечеринка	стр. 7
Рождението на Н. Ц. В. Княгинята Евдокия	стр. 9
Речь	стр. 10
Поучавание на тжпоглавцитѣ	стр. 10
Зимата	стр. 12
Биография на Мария Карпантье	стр. 12
Коледенъ разказъ	стр. 13, 22
Жената като домакия, занаятчийка и учена	стр. 17
Правата на българката споредъ търговския законъ	стр. 19
Г-жа Роланъ	стр. 20
История на една майчина душа	стр. 21

За стойността на женскитѣ съзвѣ	стр. 25
Хигиена на момитѣ	стр. 26
Небивало чудо	стр. 28
За милостинята	стр. 29
За музиката	стр. 30
Разни	стр. 30, 45, 72
Мажъ или жена	стр. 33
Скаска по бѣси	стр. 35
Прѣлеститѣ на зимата	стр. 35
Смъртъта на годеницата	стр. 36
Хигиена на очитѣ	стр. 37
Галената мома	стр. 38
Н. Ц. В. Княгинята М. Луиза	стр. 41
Учената или неучената	стр. 42
Какъ може да се подържи домашната индустрия с.	43
Нѣколко жертви отъ невъзпитанието на единъ човѣкъ	44
Истинска история	стр. 44
Велиденски разказъ	стр. 45, 52, 61, 69, 77, 84
Велиденскитѣ празници	стр. 49
Вѣрата	стр. 50
Жоржа Занда	стр. 51
Примѣрени мажъ	стр. 52
Жената въ науката и искуството	стр. 57
Мария Деремъ	стр. 58
Училището на глухонѣми въ София	стр. 60
Безсънието	стр. 61
По женското образование	стр. 65
Г-жа Severine	стр. 67
Раскошътъ	стр. 67
История на прѣстени	стр. 68
София Ковалевска	стр. 73
Синчець	стр. 75
Майско цвѣте	стр. 75
Koeschlin Schwartz	стр. 81
Плутархъ за брака	стр. 82
Богата или бѣдна	стр. 83
Двѣ думи по правяннето на лицето	стр. 83
Царска любовъ	стр. 86, 92
Ромжиската кралица Елисавета	стр. 89
Мисли на Ромжиската кр. Елисавета за жената	стр. 90
За самоличността на женски доктори и акушерка с	90
Изъ живота — Синъ и майка	стр. 91
Менструална колика	стр. 91, 109
За милостинята	стр. 95
Жулиета Адамъ	стр. 97
Г-жа Де Стаелъ и феминизмътъ	стр. 97
Еволюцията на феминизма	стр. 98, 111, 117, 123
Жената въ службата на общественната машина с	100
Франско прѣдание	стр. 100
Училището у домътъ	стр. 102
Женска дипломация	стр. 106
Паметътъ на сърдцето	стр. 107
Рѣчь и пр.	стр. 108
Една дума върху възпитанието на синоветѣ ни с.	113
Изъ дневника на грозна мома	стр. 115
Прѣдметъ на логиката	стр. 121
Жената само единъ пътъ да се омжже	стр. 122
Г-жа Де Стаелъ	стр. 124, 131, 147
Първенствующа роль на разсждъка	стр. 125
Женски секретъ	стр. 126, 134
Философията и нейната важность	стр. 129
Условиата на навика	стр. 130

Силата на любовта	стр. 131
Най-хубавото нѣщо на земята	стр. 133
Непобѣдимата	стр. 133
Какъ дебелия ослабва	стр. 135
Какъ се поправя характерътъ на своенравенъ съпругъ	стр. 137
Единъ видъ сѣждение	стр. 139
Волтеръ и Г-жа Де Шатле	стр. 139
Дѣтето на цигуларя	стр. 140
Ипотикранный момъкъ	стр. 142, 151, 157, 167
Зестрата и нейното влияние	стр. 145, 154
Милостиня	стр. 148
Корреспондентипъ	стр. 148
Егонистъ	стр. 148

Зестрата на Луния	стр. 149
Една сцена отъ ѣдло	стр. 150
Драгоцѣнни свѣти	стр. 155
Домакинѣ задачи	стр. 156
По хипнотизма	стр. 156
Частно училище въ София	стр. 157
Едно печално явление	стр. 159
Раскошътъ и «Православния Проповѣдникъ»	стр. 161
Софийска вѣстъ	стр. 163, 175
Бѣ една нощъ	стр. 164
Избиране съпругъ	стр. 169
Нѣколко думи за зимнитѣ празници	стр. 171
Една зимна нощъ	стр. 172
Желѣние	стр. 173
Безсмъртната книга и свободата на жената	стр. 174

ИЗЛѢЗЕ ОТЪ ПЕЧАТЪ

и се намира за проданъ у авторката

Г-ца Елена Манова въ Варна.

РЪКОВОДСТВО

по

ШИЕНИЕ И КЪРПЕНИЕ,

съ 93 фигури въ текста,

за въ употребленіе на Професионални и стопански училища, на ученички отъ сръдни учебни заведения и на всички, желающи да изучатъ Шиеніето и Кърпеніето безъ учителъ.

Книгата е напечатана съ съизволеніето на Н. Ц. Височество Княгинята, на която се посвѣщава и носи портрета ѝ.

Книгата е раздѣлена на двѣ части. Първата часть съдържа всички видове шевове, бодове и въобще всичко що се отнася до искуството на шиеніето съ иглата, а втората — всичко що се отнася до искуството кърпение на разни платове и пр.

Тя е подвързана съ картонъ и напечатана изящно на хубова книга. Цѣна 1.30 лев.

ИЗВЪНРЕДЕНЪ СЛУЧАЙ.

Въ дирекцията ни сѣ останали около 200 екземпляра отъ всѣко годишно течение на «ЖЕНСКИЯ СВѢТЪ» и «ДОМАКИНЯ». Дирекцията ни въ желаніе да улесни въ купуваніето имъ и ония отъ читающата публика, които не до тамъ разполагатъ материялно, опредѣли имъ слѣдующитѣ цѣни:

1 кое да е год. течение на «Ж. Свѣтъ» съ «Домакния» вмѣсто 7 л. само 3.50

5 год. теченія на «Ж. Свѣтъ» съ «Домакния» вмѣсто 35 л. 15 л.

1 кое да е год. течение на «Ж. Свѣтъ» или «Домакния» вмѣсто 4 л. 2 л.

5 год. теченія на «Ж. Свѣтъ» или «Домакния» вмѣсто 20 л. 8 л.

Сѣщо се намиратъ за проданъ и слѣдующитѣ книги:
1-во) Нѣколко екземпляра отъ прочутата книга на Фенелона «Воспитаніето на момитѣ» цѣна 60 стотин. вмѣсто 1.50 л.

2-ро) Още нѣколко екземпляра отъ «Алманаха на «Ж. Свѣтъ», книга съдържаща много статии, написани върху жената и женския въпросъ, разкази, много свѣти полезни за всѣка домакния, майка и въобще жена. Страница 187: цѣна 50 ст. вмѣсто 2 лева.

Поканваме, прочее, всичкитѣ ученолюбви Г-жи, Г-ци и Г-да да не пропуснатъ този извънреденъ случай, а да побързатъ да си обогатѣтъ библиотекитѣ си съ тѣе томовете, въ които се намира всичко, що се касае до женската дѣятелностъ въ дома като домакния и вънъ отъ него. «Женския Свѣтъ» е единичното по този видъ съчиненіе у насъ и неможете да направите по-добъръ подаръкъ на нѣкоя Г-жа или Г-ца отъ да ѝ подарите «Ж. Свѣтъ», който е женското огледало.

Пощенски разноси наши.

Който купи повече отъ 10 екземпляра прави му се отстъпка 10 %

Поръчки, непридружени съ пари, не се изпълняватъ.

Годишенъ абонаментъ:

за абон. въ Т.-П. станция — на списаніето . . .	л. 3.—
— на списаніето съ притурката . . .	« 5.50
1 аз абон. на право въ Дирек. — на списаніето . . .	« 4.—
на списаніето съ притурката . . .	« 7.—
и за странство — на списаніето . . .	« 5.—
— на списаніето съ притурката . . .	« 9.—

Всичко, що се отнася до списаніето или притурката испраща се съ адресъ: До Дирекцията на «Женския Свѣтъ» ул. Бойнишна № 122 — Варна.

Писма исплатени не се приематъ.

Всѣкакви обявления, относящи се до госпожи и господа, приематъ се.

Правото на записъ въ Т. П. стан. се плаща отдѣлно отъ абонамента.